

Горінов П.В.

*кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України,
професор кафедри приватного права
та галузевих юридичних дисциплін,
директор Навчально-наукового інституту права та політології
Український державний університет імені Михайла Драгоманова*

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Вступ. Адміністративно-правове регулювання молодіжної політики нині розглядається як один із ключових напрямів модернізації публічного адміністрування в Україні. У системі державних пріоритетів підтримка молоді набуває особливого значення, адже саме молоде покоління є головним носієм інноваційного та суспільного потенціалу. Щоб цей потенціал розкрити, правова система має ґрунтуватися на чітких керівних засадах, які узгоджують свободу особи із публічними інтересами. Такі засади у праві традиційно називають принципами, що забезпечують внутрішню єдність нормативного масиву та надають йому ціннісного виміру. Без належної принципової основи адміністративні рішення нерідко стають фрагментарними, непослідовними та схильними до політичної кон'юнктури.

Поняття «принцип» у праві вкладає в одну формулу одразу кілька рівнів сенсу: це і вихідне аксіоматичне положення, і мірило легітимності правотворчості, і нормативний орієнтир для публічного адміністрування. Теорія права наділяє принципи універсальністю, стабільністю та імперативністю, що робить їх чільними в ієрархії правових явищ. Водночас сама система принципів неоднорідна: загальні, міжгалузеві, галузеві та інституційні засади виконують різні функції, охоплюють різні рівні регулятивного поля та

орієнтують правотворчі процеси від Конституції до локальних актів. У молодіжній політиці ця багатоплановість забезпечує адаптацію правового впливу до конкретних потреб і ситуацій, не руйнуючи єдності системи. Отже, управлінська ефективність на пряму залежить від структурованої і погодженої сукупності принципів.

Особливої ваги принципам надає сучасний контекст воєнних та соціально-економічних викликів, коли держава змушена швидко балансувати між безпековими потребами та захистом прав людини. Верховенство права, юридична визначеність, недискримінація й пропорційність не тільки окреслюють «рамки» допустимого втручання, а й формують довіру молоді до публічних інституцій. Прозорість, підзвітність і участь громадськості виводять молодіжну політику за межі суто адміністративних процедур і перетворюють її на простір спільного вироблення рішень. Додаткові механізми, зокрема електронні консультації та відкриті бюджети, посилюють контроль і зменшують корупційні ризики. Водночас відсутність глибокого теоретичного обґрунтування цих засад у вітчизняній науці породжує небезпеку декларативності.

На нормативному рівні принципи закріплюються в Конституції, у Законі України «Про основні засади молодіжної політики»,

а також у Національній молодіжній стратегії до 2030 року. Вони конкретизують вимоги до органів виконавчої влади щодо розроблення й виконання програм, визначають стандарти сервісної орієнтації та встановлюють пріоритет прав людини у всіх адміністративних процедурах. Проте формальне закріплення не завжди забезпечує цілісне практичне застосування, якщо відсутній ціннісний консенсус та належні інституційні спроможності. Виконавчі органи різних рівнів нерідко трактують принципи ситуативно, що призводить до фрагментації молодіжних ініціатив. Додаткових складнощів додає необхідність інтегрувати вимоги інтеграції до ЄС і стандарти Ради Європи.

Нині основна проблема полягає не у відсутності принципів як таких, а у розриві між їхнім нормативним проголошенням і фактичним упровадженням у публічне управління. Актуальність дослідження зумовлена потребою переосмислити зміст кожного принципу, сформувати їхню чітку ієрархію та виробити механізми практичної реалізації в умовах реформ децентралізації та воєнного стану. Без системного теоретичного й методологічного обґрунтування державні та місцеві програми ризикують залишитися декларативними, а молодь – невдоволеною якістю адміністративних послуг. Тому розкриття природи, змісту й класифікації принципів адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики є необхідним кроком для підвищення ефективності взаємодії держави та громадянського суспільства у сфері підтримки молоді.

Огляд останніх досліджень. До наукових викликів адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики в Україні свою увагу у різних аспектах досліджень зосереджували вчені: Л. Авраменко, В. Андрущенко, Д. Є. Андрєєва, А. Берlach, Я. Біляєв, О. Блиндюк, В. Галунько, П. Діхтієвський, Р. Драпушко, Н. А. Драпушко, В. Фелика, В. Галунько, П. Горінов, І. Грицай, Ю. Гришина, О. Ільюк, М. Жук, Л. Малюга, О. Петри-

шин, Г. Смокова, М. Цвік та ін. У своїх працях вони висвітлювали нормативно-правові основи, організаційні механізми, інституційні складові, участь молоді в ухваленні рішень та інші важливі аспекти публічного адміністрування в молодіжній сфері. Проте, поза межами їх наукового аналізу залишилися низка важливих адміністративно-правових та соціальних проблем інституційної підтримки молоді, зокрема в умовах воєнного стану.

Мета статті полягає щоб на основі теорії природного права, теорії права, теорії адміністративного права, діючого законодавства та доктринальних підходів до цієї проблематики вітчизняних та зарубіжних вчених виявити та узагальнити принципи адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики в Україні

Виклад основних положень. В тлумачному словнику української мови поняття «принцип» розкривається, як основне, вихідне положення або засаду, яка слугує фундаментом певної системи знань, дій чи переконань. Це може бути як загальна ідея, що визначає підхід до пізнання чи діяльності, так і правило, що лежить в основі організації, процесу або поведінки. Принцип характеризується сталістю, універсальністю та нормативністю, що надає йому статус орієнтира в науковій, моральній, суспільній або професійній площині [1]. В контексті написання нашої роботи найдоречнішим є тлумачення «принципу» як загального, вихідного положення, що становить основу правової системи, галузі права або інституту. Саме в цьому сенсі принципи виступають керівними началами для формування, тлумачення й застосування норм права, виражаючи його сутність, ціннісну орієнтацію та правову логіку.

У теорії права «принципи» – це вихідні ідеї, що виражають сутність правової системи, відображають у собі цінності свободи, справедливості, гуманізму та законності, і мають найвищу нормативну вагу серед усіх правових явищ. Їх характерними рисами є загальність, стабільність, універсальність

і імперативність, що дозволяє принципам слугувати орієнтиром як для правотворчої, так і для правозастосовної діяльності. Принципи можуть бути як безпосередньо закріпленими в законодавстві (наприклад, у Конституції України), так і виводитися з його змісту. Саме вони забезпечують внутрішню узгодженість правової системи та є засобом подолання прогалин у праві. Завдяки своїй ціннісній основі принципи виступають критерієм для оцінки дій суб'єктів права, правових норм та законодавчих реформ. У структурі правової системи вирізняють загальні, міжгалузеві, галузеві та інституційні принципи, які розрізняються за сферою дії та змістовним наповненням [2, с. 197–206].

В адміністративному праві поняття «принцип» виступає, як фундаментальні, найбільш загальні та стабільні засади, що відображають сутність публічного адміністрування й орієнтують діяльність адміністративних органів на пріоритет прав і свобод людини. Вони мають нормативну силу вищого рівня, оскільки слугують критерієм легітимності для підзаконної правотворчості, практики застосування норм та судового контролю. Принципи кондесують у собі природно-правові й конституційні цінності, формуючи єдину методологічну «вісь» для тлумачення та розвитку галузі. Завдяки їм нормотворчість здобуває внутрішню послідовність, а адміністративні процедури – передбачуваність і прозорість. Вони також виконують превентивну функцію: окреслюють межі допустимого втручання держави й запобігають свавільним рішенням, забезпечуючи баланс між публічним інтересом та індивідуальними правами. Систему очолює принцип верховенства права, який конкретизують законність, справедливість і пропорційність, юридична визначеність, запобігання зловживанню владою та рівність із недискримінацією [3, с. 50–77].

На доктринальному рівні І. Грицай проаналізував мету, завдання, принципи, функції, форми та методи адміністративно-правового регулювання діяльності неурядових право-

захисних організацій, з чим тісно пов'язана реалізація молодіжної політики, особливо через діяльність молодіжних об'єднань. Принципи адміністративно-правового регулювання визначають межі державного впливу та виконують системоутворюючу функцію. Особливу увагу приділено універсальним принципам: законності, гуманізму, демократизму, соціальній спрямованості, публічності й участі громадян. Вони слугують фундаментом для побудови ефективної молодіжної політики. Адміністративно-правові механізми забезпечують інституційну спроможність суб'єктів молодіжної політики. Реалізація принципів можлива через прийняття нормативних актів, адміністративних договорів, планування, контроль та організаційні заходи. У сфері молодіжної політики ці засоби дозволяють впорядковувати правовий статус молодіжних організацій. Йдеться, зокрема, про реєстрацію, легітимну діяльність і підтримку таких організацій. Закріплення принципів добровільності, рівноправності, самоврядування та гласності мінімізує ризики бюрократизації [4].

Д. Андрєєва розкрила зміст і структуру системи адміністративно-правового регулювання у сфері молодіжної політики в Україні, яка охоплює суб'єкти, об'єкти та механізми адміністративного впливу. Основна мета цього регулювання полягає у створенні політичних, правових, соціально-економічних та організаційних умов для розвитку молоді, реалізації її творчого та соціального потенціалу. Виокремлено складну багаторівневу систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання, яка включає Президента України, міністерства, центральні й місцеві органи виконавчої влади, молодіжні організації, а також недержавні інституції, що беруть участь у розробці та реалізації молодіжної політики. Підкреслюється, що молодіжна політика як галузь адміністративного впливу передбачає взаємодію численних інституцій, зокрема і громадських організацій, які сприяють адаптації молоді до повноцінного життя [5].

О. Блиндюк визначила основоположними принципами державної молодіжної політики в Україні виступають повага до поглядів молоді, її участь у формуванні та реалізації політичних рішень, що безпосередньо впливають на молодіжне середовище. Важливим є також правовий і соціальний захист молодих громадян як передумова їх повноцінного соціального становлення та інтеграції в суспільство. Принципи базуються на забезпеченні рівних можливостей та доступу до соціальних послуг для молоді незалежно від статі, походження, матеріального стану чи освіти. Проголошується єдність зусиль держави, громадських інституцій, організацій та самих молодих людей для досягнення гармонізації суспільних інтересів [6].

Я. Біляєв принципи державної молодіжної політики в контексті забезпечення соціальної мобільності молоді розглядаються як ключовий інструмент адаптації молодого покоління до сучасних умов суспільного життя. Серед визначальних принципів автор виокремлює відповідальність держави за створення правових, економічних та організаційних умов для розвитку молоді. Одночасно підкреслюється важливість участі молоді у формуванні політики, що її стосується, та відкритості державних інституцій до консультацій із громадянським суспільством. Дієвість політики, на думку автора, визначається не лише через інституційні структури, а й через реальну здатність молоді самостійно реалізовувати життєві плани. Єдність державного, регіонального та місцевого рівнів управління в політиці сприяє забезпеченню узгодженості заходів. Особливе місце в системі принципів посідає визнання молоді як соціального ресурсу, а не як проблемної групи, що потребує опіки. Підкреслюється, що держава повинна надавати допомогу переважно тим молодим людям, які її реально потребують, одночасно стимулюючи ініціативу та самореалізацію [7].

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» визначає засади верховенства

права (законності), гласності та поєднання державних і місцевих інтересів. Юридично ці принципи закріплюють зобов'язання державних органів забезпечити реалізацію законів і програм, спрямованих на підтримку молоді. Вони забезпечують нормативну базу для прийняття актів, реалізації регіональних стратегій та залучення молоді до процесів державного управління. Принципи адміністративної процедури, закріплені у спеціальному законодавстві, гарантують прозорість, доступність і правовий захист у процесі реалізації молодіжної політики. Фактично принципи адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики проявляються в діяльності місцевих державних адміністрацій, які відповідають за реалізацію державних і регіональних програм у сфері освіти, зайнятості, культури, здоров'я молоді. Принцип відповідальності перед громадянами змушує адміністрації враховувати інтереси молоді в управлінських рішеннях. Гласність реалізується через публічне обговорення програм та відкритість інформації про їх виконання [8].

Принципи молодіжної політики, закріплені в Законі України «Про основні засади молодіжної політики», становлять основу адміністративно-правового забезпечення державної діяльності в цій сфері. Серед них: рівність прав, участь молоді, обґрунтованість рішень і міжвідомча взаємодія. Ці принципи визначають загальні рамки для органів публічної влади щодо формування політики, реалізації програм, нормативного регулювання та здійснення контролю. Принцип участі гарантує право молоді брати безпосередню участь у виробленні політичних рішень, що закріплюється нормативно через інструменти – молодіжні ради, консультативно-дорадчі органи, громадські слухання. Принцип обґрунтованості передбачає, що політика має базуватися на реальних потребах молоді, підтверджених даними. На практиці принципи молодіжної політики реалізуються через інститути молодіжної участі, як-от молодіжні ради та програми грантової підтримки.

Наприклад, принцип участі втілюється через механізми консультування з молоддю під час розробки програм на рівні громад, областей і держави. Принцип рівності забезпечується завдяки доступу до ресурсів незалежно від статі, етнічної приналежності чи соціального статусу [9].

Принципи Національної молодіжної стратегії до 2030 року, затвердженої Указом Президента України № 94/2021, є концептуальними орієнтирами для формування державної політики у сфері молоді. Згідно з розділом III Стратегії, до таких принципів належать: цілісність і наскрізність, субсидіарність, участь, доказовість, інклюзивність та рівність можливостей. Принцип цілісності зобов'язує публічну владу враховувати потреби всіх молодіжних груп при прийнятті управлінських рішень, а принцип участі забезпечує реальне залучення молоді до процесу ухвалення рішень. Принцип субсидіарності юридично закріплює пріоритет дії самих молодих людей у реалізації своїх прав, а роль держави як допоміжної. Доказовість означає, що усі заходи мають базуватись на об'єктивних даних про становище молоді. У практичному вимірі ці принципи реалізуються через інституційні та управлінські механізми, спрямовані на молодь як активного суб'єкта змін. Принцип участі проявляється у створенні молодіжних рад та впровадженні механізмів консультацій з молоддю на місцевому та національному рівнях [10].

Висновки. Отже, принципи адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики виступають методологічним стрижнем усієї системи публічного адміністрування. Вони формують вихідні цінності, через які держава й суспільство узгоджують інтереси молоді з публічними інтересами. Завдяки загальності та універсальності принципи забезпечують єдність нормативного масиву і слугують орієнтиром для правотворчої та правозастосовної практики. Їх імперативний характер дає змогу заповнювати прогалини права й оцінювати легітимність підзаконної

творчості. У межах адміністративного права принципи конкретизують природно-правові та конституційні цінності, дисциплінуючи органи виконавчої влади.

Серцевиною адміністративно-правової моделі слугують принципи верховенства права, юридичної визначеності, недискримінації, пропорційності та запобігання зловживанню владою. Вони визначають межі державного втручання та гарантують, що владні рішення не перевищують законних делегацій. Додатковими запобіжниками виступають прозорість, підзвітність і участь громадськості, які забезпечують громадський контроль за розробкою та виконанням молодіжних програм. Поєднання цих засад мінімізує корупційні ризики й зміцнює довіру до органів виконавчої влади. Забезпечення пріоритету прав людини формує безпечне середовище для розвитку молоді. У воєнних умовах це особливо актуально для захисту соціально вразливих груп і збереження людського потенціалу.

Галузеве законодавство про молодіжну політику закріплює засади рівності прав, доказовості, інклюзивності та міжвідомчої взаємодії. Рівний доступ до ресурсів перешкоджає дискримінації за статевими, етнічними та соціальними ознаками, а доказовість зобов'язує спиратися на статистику й наукові дослідження, щоби програми були реально ефективні. Інклюзивність розширює фокус політики на молодь з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб та інших уразливих категорій. Міжвідомча взаємодія забезпечує узгодженість дій міністерств, місцевих органів влади й громадянського суспільства. Загалом це формує комплексне середовище, де державна підтримка доповнюється громадськими ініціативами й механізмами соціального підприємництва.

Отже, принципи адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики виступають системоутворюючими засадами, що формують ціннісну, нормативну та функціональну основу для розробки й реалізації

лізації публічної політики щодо молоді. Вони визначають орієнтири для правотворчості, правозастосування та адміністративної практики, спрямованої на розвиток молодіжного потенціалу. Завдяки своїй універсальності та ієрархічній структурі принципи забезпечують внутрішню узгодженість

законодавства та адаптацію політики до конкретних умов. У центрі цієї системи верховенство права, рівність, недискримінація, участь, прозорість і підзвітність. Принципи обґрунтованості й доказовості дозволяють адаптувати політику до реальних потреб молоді на основі емпіричних даних.

Анотація

У статті розкрито юридичну природу та здійснено класифікацію принципів адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики України. З'ясовано, що поняття «принцип» тлумачиться як вихідне положення, що має найвищу нормативну силу, відображає цінності свободи, справедливості, гуманізму та законності, а також надає системі норм внутрішньої узгодженості та стабільності. Виокремлено чотири ієрархічні рівні принципів, які охоплюють загальні (законність, відповідальність перед громадянами), міжгалузеві (гласність, пропорційність, відкритість), галузеві (пріоритет прав людини, сервісна орієнтація публічного адміністрування) та інституційні (регламентування процедур реєстрації, фінансування і контролю діяльності молодіжних організацій). Обґрунтовано, що серцевину адміністративно-правової моделі складають принципи верховенства права, юридичної визначеності, недискримінації, пропорційності та запобігання зловживанню владними повноваженнями. Саме ці принципи визначають допустимі межі державного втручання і водночас гарантують захист прав молоді, особливо в умовах воєнного стану та соціальної нестабільності. Додаткові механізми, зокрема прозорість, підзвітність, відкритість до участі громадськості, забезпечують ефективний громадський контроль за реалізацією молодіжної політики та сприяють зниженню корупційних ризиків. Практична реалізація зазначених принципів здійснюється через діяльність місцевих державних адміністрацій, які координують і впроваджують освітні, культурні, соціальні та інфраструктурні ініціативи, використовуючи сучасні механізми електронних консультацій, опитувань, відкритих бюджетів і конкурсних програм. Наголошено, що чинне галузеве законодавство у сфері молодіжної політики містить принципи рівності прав, доказовості, інклюзивності та міжвідомчої взаємодії, що забезпечує цілісність і скоординованість дій державних органів та інститутів громадянського суспільства. Реалізація політики охоплює широке коло інструментів: консультації з молоддю, аналітичну підтримку, обґрунтоване планування заходів, врахування потреб соціально вразливих груп і розвиток партнерств між публічним та громадським секторами.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, державна політика, децентралізація, інклюзивність, молодіжна політика, молодіжні організації, нормативність, публічне адміністрування, принцип законності, принцип недискримінації, принцип пропорційності, принцип участі, правова визначеність, верховенство права.

Horinov P.V. Principles of administrative law support for youth policy in Ukraine

Summary

The article reveals the nature and classification of the principles of administrative and legal support for youth policy in Ukraine. It is shown that the concept of “principle” is interpreted as a fundamental provision that holds the highest normative power, reflects the values of freedom, justice, humanism, and legality, and provides internal consistency and stability to the system of norms. Four hierarchical

levels of principles are identified, including general (legality, accountability to citizens), intersectoral (transparency, proportionality, openness), sectoral (priority of human rights, service orientation of public administration), and institutional (regulation of procedures for registration, funding, and control of youth organizations). It is substantiated that the core of the administrative and legal model consists of the principles of the rule of law, legal certainty, non-discrimination, proportionality, and prevention of abuse of power. These principles define the permissible limits of state intervention and at the same time guarantee the protection of youth rights, especially under martial law and social instability. Additional mechanisms, such as transparency, accountability, and openness to public participation, ensure effective public oversight of the implementation of youth policy and help reduce corruption risks. The practical implementation of these principles is carried out through the activities of local state administrations, which coordinate and implement educational, cultural, social, and infrastructure initiatives, using modern tools such as electronic consultations, surveys, open budgets, and grant programs. It is emphasized that the current sectoral legislation in the field of youth policy contains the principles of equality of rights, evidence-based decision-making, inclusiveness, and interagency cooperation, ensuring the integrity and coordination of actions by state bodies and civil society institutions. The implementation of the policy encompasses a wide range of tools: consultations with youth, analytical support, evidence-based planning of measures, consideration of the needs of socially vulnerable groups, and development of partnerships between the public and civil sectors.

Key words: administrative and legal support, decentralization, evidence-based policy, inclusiveness, legal certainty, legality principle, non-discrimination principle, normative nature, principle of participation, proportionality principle, public administration, rule of law, state policy, youth organizations, youth policy.

Список використаних джерел:

1. Принцип. Словник української мови. Slovnuk.ua. 2025. URL: <https://surl.li/ttgvxv>
2. Загальна теорія держави і права: підручник ; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: *Право*, 2009. 584 с.
3. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, А. Берlach та ін. ; за заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. – Вид. 5-те. Одеса : *Видавництво «Юридика»*, 2025. с. 700.
4. Грицай І. О. Принципи, функції, форми та методи адміністративно-правового регулювання діяльності неурядових правозахисних організацій. *Право і суспільство*. 2012. № 1. С. 192–197.
5. Андрєєва Д. Є. Система адміністративно-правового регулювання в галузі молодіжної політики в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1(І). С. 12–15. URL: <https://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-1-2012-1/1.pdf>
6. Блиндюк О. Є. Удосконалення підходів до розробки та реалізації програм у сфері державної молодіжної політики : дипломна робота на здобуття ступеня магістра за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» / наук. кер. А. М. Пугач. Дніпро : *Дніпровський державний аграрно-економічний університет*, 2020. 129 с. URL: <https://surl.li/nwjboz>
7. Біляєв Я. М. Узагальнення світового досвіду державної політики соціальної мобільності молоді // *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2019. Т. 30 (69). № 3. С. 30–36. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.3/06>.

8. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 № 586-XIV // *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/586-14>
9. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27 квітня 2021 № 1414-IX // *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1414-20>
10. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року : Указ Президента України; Стратегія від 12 березня 2021 № 94/2021 // *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/94/2021>

Дата надходження статті: 05.08.2025

Дата прийняття статті: 15.08.2025

Опубліковано: 29.09.2025